

It was established that the mechanism of formation of such traces is related to the change in the magnetic-electric properties of substances in the memory device of the electronic computing device as a result of the execution of pre-set algorithms and commands entered by the user. Electronic (digital) traces of a criminal offense are defined as computer data that were created or changed in the memory devices of electronic computing equipment as a result of user actions related to the commission of a criminal offense.

It is emphasized that electronic (digital) traces, as computer data, have certain forensically significant properties, which are essential for their understanding and use during the investigation of criminal offenses. According to the author, the named traces: carry information about the state and results of a certain computer system; cannot be directly perceived by human senses and always require interpretation (transformation into a form acceptable to humans) using computer technology; are accompanied by metadata, that is, additional information characterizing the basic computer data; correspond to the general features of the document in its forensic sense; contain information structured and encoded according to a certain format; the information carried by such traces can, in most cases, be completely reproduced by displaying (copying) the relevant computer data; electronic (digital) traces are not rigidly linked to the computer data carrier.

Keywords: criminal offense, computer data, traces, electronic (digital) traces, electronic (digital) evidence.

DOI: 10.33766/2524-0323.100.236-246

УДК: 343.98:343.71:343.137.5(477)

Коваленко В. В., кандидат юридичних наук, професор, професор кафедри кримінально-правових дисциплін Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка (м. Івано-Франківськ, Україна)

e-mail: kvvkrimludv@ukr.net

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-5310-2092>

ТИПОВІ СЛІДЧІ СИТУАЦІЇ ПОЧАТКОВОГО ЕТАПУ РОЗСЛІДУВАННЯ ГРАБЕЖІВ, ВЧИНЕНИХ НЕПОВНОЛІТНІМИ

Стаття присвячена розгляду типових слідчих ситуацій початкового етапу розслідування грабeжів, вчинених неповнолітніми.

Наголошено, що на сьогодні, як серед науковців, так і серед практиків, найпопулярнішим підходом до організації досудового розслідування кримінальних правопорушень в Україні є ситуаційний підхід. Наведено джерела, що характеризуються найбільшим обсягом первинної інформації про подію, яка відбулася.

На основі положень криміналістичної тактики, думок науковців та результатів узагальнення судово-слідчої практики досудового розслідування грабeжів, вчинених неповнолітніми, виокремлено найбільш типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування вказаних злочинів. Такими ситуаціями є: Ситуація 1. Злочинця затримано на місці події або відразу після вчинення злочину (10 % досліджених кримінальних проваджень). Ситуація 2. Злочинця не затримано, його особа відома потерпілому (30 % досліджених проваджень). Ситуація 3. Злочинця не затримано, його особа не відома потерпілому (60 % досліджених кримінальних проваджень): ситуація 3.1.

Злочинця не затримано, його особа не відома потерпілому, є ознаки злочинця (70 %); ситуація 3.2. Злочинця не затримано, його особа не відома потерпілому, відсутні ознаки злочинця (30 %). Для кожної з наведених ситуацій визначено основні напрямки (завдання) початкового етапу розслідування та запропоновано типові алгоритми дій, необхідних для їх вирішення.

Зроблено висновок про те, що врахування зазначених типових слідчих ситуацій надасть органам досудового розслідування можливість визначення напрямків розслідування та встановлення обставин грабежів, вчинених неповнолітніми.

Ключові слова: грабіж, учинений неповнолітнім, ситуаційний підхід, початковий етап розслідування, типова слідча ситуація, основні завдання розслідування.

Постановка проблеми. Серед кримінальних правопорушень проти власності, що вчиняються неповнолітніми, одними з найбільш зухвалих є грабежі. З кримінально-правової точки зору склад цього кримінального правопорушення носить відкритий спосіб викрадення майна, застосування насильства або загрози насильства, а також низку інших обставин, що обтяжують відповідальність (з незаконним проникненням у житло, інше приміщення чи сховище, неодноразово, вчинене групою осіб за попередньою змовою, учинене у великих розмірах чи в умовах воєнного або надзвичайного стану тощо). Відкритий характер і зухвалість вчинення цього злочину, і те враження, яке він справляє на потерпілих та очевидців, зумовлюють значний суспільний резонанс.

Особливості психіки неповнолітніх правопорушників, своєрідні завдання застосування до них кримінальної відповідальності (для перевиховання та повернення до нормального існування в суспільстві) формують специфіку процесу досудового розслідування, вчинюваних ними злочинів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням розробки криміналістичних методик розслідування кримінальних правопорушень проти власності присвячені праці А. Ф. Волобуєва, В. А. Журавля, А. В. Коваленка, О. Г. Козицької, В. О. Коновалової, В. К. Лисиченка, Є. Д. Лук'янчикова, Є. І. Макаренка, О. В. Одерія, В. М. Плетенця, І. В. Пирога, В. Д. Пчолкіна, О. В. Сіренка, Р. Л. Степанюка, О. В. Федосової, В. Ю. Шепітька та інших науковців. Особливості досудового розслідування грабежів та розбоїв, зокрема й учинених неповнолітніми, досліджували Б. Ю. Бистрицький [1], В. М. Глібко [2], О. М. Костира [3], Ю. А. Кушнерик [4], О. В. Сіренко [5], Г. Шербакова [6], О. Б. Яковіна [7]. Ці та інші автори зробили значний внесок у теорію і практику розслідування грабежів, вчинених неповнолітніми, створили певне наукове підґрунтя для подальших творчих пошуків. Водночас проблеми формування основ методики розслідування злочинів виділеної категорії у юридичній літературі розглядалися фрагментарно, що, на наш погляд, вимагає додаткового, поглибленого й комплексного дослідження. Зокрема, потребують виокремлення типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування зазначеної категорії кримінальних правопорушень.

Формулювання цілей. Метою статті є виокремлення типових слідчих ситуацій початкового етапу розслідування грабежів, вчинених неповнолітніми, на основі аналізу спеціальної літератури та узагальнення результатів судово-слідчої практики.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні, як серед науковців, так і серед практиків, найпопулярнішим підходом до організації досудового розслідування кримінальних правопорушень в Україні є ситуаційний підхід. С. В. Великанов зазначає, що ідея ситуаційного підходу широко використовується як у сучасних теоретичних і практичних розробках, так і для модернізації окремих методик розслідування злочинів. На думку науковця, ситуаційний підхід є спеціальним застосуванням теорії криміналістичної ситуалогії, що використовується в криміналістичній тактиці при формуванні систем тактичних прийомів проведення слідчих (розшукових) дій і в судовій експертизі при розв'язанні ситуаційних і діагностичних завдань. Ситуаційний підхід диференціює слідчі ситуації початкового й наступного етапів розслідування, характер і зміст інформації, за якими й визначається, які саме слідчі (розшукові) дії будуть проведені й у якій послідовності [6, с. 173].

У криміналістичній літературі серед науковців тривають дискусії щодо поняття та класифікації слідчих ситуацій на початковому і наступному етапах досудового розслідування кримінальних правопорушень. На наш погляд, найбільш вдалим є визначення слідчої ситуації, запропоноване А. П. Шереметом. На думку науковця, слідча ситуація – це пізнана слідчим сукупність умов, у яких на даний момент здійснюється розслідування, інформаційна модель, що складалася в суб'єкта доказування на основі пізнання реальних умов, у яких здійснюється розслідування [8, с. 232]. Одним із факторів, що суттєво впливають на слідчу ситуацію, котра формується на початковому етапі досудового розслідування кримінального правопорушення, є сукупність даних про його ознаки, на підставі яких відкривається кримінальне провадження.

Слідчий, прокурор можуть отримати такі дані з повідомлень осіб (потерпілих, їхніх родичів, очевидців подій, осіб, які виявили сліди злочину) чи виявити їх самостійно. Відповідно до ч. 1 ст. 214 КПК України, ці дані мають бути внесені до Єдиного реєстру досудових розслідувань негайно, але не пізніше, ніж протягом 24 годин з моменту отримання.

Відомості про факт грабежу, вчиненого неповнолітнім, можуть надходити до органів досудового розслідування з трьох основних джерел: від потерпілого або його родичів, від очевидців події чи були виявлені під час розслідування інших кримінальних правопорушень (наприклад, якщо злочинець, який є фігурантом іншого кримінального провадження, щиросердно зізнається у вчиненні грабежу).

Утім, у всіх досліджених нами кримінальних провадженнях (100 %) повідомлення про вчинення грабежу неповнолітнім надходили від потерпілих чи їхніх законних представників (у випадках, коли потерпілими були неповнолітні (28 %) та малолітні (5 %) особи)¹.

¹ Було вивчено 60 вироків судів Донецької, Луганської, та Харківської областей, постановлених у 2019-2021 роках за фактами грабежів, вчинених неповнолітніми.

Наведене джерело характеризується найбільшим обсягом первинної інформації про подію злочину. Потерпілий здатний повідомити про час та місце вчинення грабежу, майно, яке було викрадено, спосіб вчинення злочину та отримані ним ушкодження. Крім того, залежно від обстановки та способу вчинення кримінального правопорушення, потерпілий може повідомити значний обсяг первинної інформації про особу злочинця: його стать, вік (що це саме неповнолітня особа), зріст та фактуру, ознаки зовнішності, наявність особливих прикмет тощо. Отримання слідчим наведених даних дозволяє організувати проведення первинних слідчих (розшукових) дій та організаційних заходів. Зокрема, доцільно провести огляд місця події за участі потерпілого, допитати його, розшукати можливих очевидців та провести їх допити.

Як зазначає Г. В. Щербакова, типовими для початкового етапу розслідування схожих з грабежами злочинів (розбоїв), є такі ситуації: 1) особа, яка підозрюється у вчиненні розбійного нападу, затримана на місці події, у момент вчинення злочину або явки з повинною; 2) особа, яка підозрюється у вчиненні розбійного нападу, не затримана, але є інформація про неї; 3) особа, яка підозрюється у вчиненні розбійного нападу, не затримана, але є інформація про деякі деталі її зовнішності; 4) особа, яка підозрюється у вчиненні розбійного нападу, не затримана, але детально відома зовнішність злочинця; 5) інформація про особу, яка підозрюється у вчиненні розбійного нападу, малозначна; 6) інформація про особу, яка підозрюється у вчиненні розбійного нападу, відсутня [9, с. 15-16].

На думку О. Г. Козицької, типовими слідчими ситуаціями початкового етапу розслідування злочинів, пов'язаних із незаконним заволодінням мобільними телефонами є: 1) наявні повні та достовірні відомості про особу, яка незаконно заволоділа мобільним телефоном; 2) наявних відомостей про злочинця недостатньо для встановлення його особи; 3) наявні відомості про певне коло осіб, у яке входить і той, хто незаконно заволодів мобільним телефоном; 4) відсутні будь-які відомості про особу, яка вчинила кримінальне правопорушення [10, с. 325].

О. В. Федосова виокремлює такі типові слідчі ситуації, що виникають під час розслідування корисливо-насильницьких злочинів, що вчиняються неповнолітніми:

1. Неповнолітня особа затримана на місці вчинення злочину.
2. Є достатньо фактів про вчинення злочину групою неповнолітніх осіб, одна з яких затримана безпосередньо після його вчинення, але щодо інших осіб інформація відсутня.
3. Потерпілим або свідкам відома особа й вік, що вказує на неповнолітнього злочинця, який зник із місця вчинення злочину.
4. Потерпілі або свідки стверджують, що за зовнішнім виглядом і поведінкою правопорушником був неповнолітній, особа та місце перебування якого їм не відома.
5. Обстановка місця події, сліди та інша інформація свідчить про те, що злочин вчинено неповнолітніми особами, які не встановлені.

6. У матеріалах відеоспостережень із місця події зафіксовано факт вчинення злочину неповнолітніми разом із дорослими, встановлена їхня кількість та прикмети.

7. Інформація про подію вчиненого в минулому злочину надійшла до правоохоронного органу від потерпілого, свідків, або встановлена працівниками Національної поліції України в ході виявлення та розслідування інших злочинів, інформація про підозрюваних може бути відома або відсутня [11, с. 559-560]. На наш погляд, наведена типізація слідчих ситуацій занадто детальна, що ускладнює розроблення відповідних їм типових версій і алгоритмів слідчих (розшукових) дій.

Б. Ю. Бистрицький на підставі вивчення 160 кримінальних проваджень про грабежі, вчинені неповнолітніми на території, переважно, центральних і західних областей України, виділяє такі типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування грабежів, вчинених неповнолітніми:

1. Особа, яка намагалася вчинити грабіж, затримана на місці вчинення злочину або безпосередньо після його вчинення (20,6 % випадків).

2. Затриманий лише один співучасник грабежу, про іншого (інших) наявні або лише окремі відомості або відомості відсутні взагалі (18,8 % випадків).

3. Особа, яка вчинила грабіж, не затримана, але про неї є певні відомості (34,4 % випадків).

4. Відсутні будь-які відомості про особу, яка вчинила грабіж (26,2 % випадків) [1, с. 83].

На основі положень криміналістичної тактики, думок науковців та результатів узагальнення судово-слідчої практики розслідування грабежів, вчинених неповнолітніми у східному регіоні України (у Донецькій, Луганській та Харківській областях), з урахуванням того, що в досліджених нами випадках первинна інформація про вчинене кримінальне правопорушення надходила саме від потерпілих, нами виокремлено наступні найбільш типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування таких злочинів:

Ситуація 1. Злочинця затримано на місці події або одразу після вчинення злочину (10 % досліджених кримінальних проваджень). Дана ситуація виникає у випадках, коли злочинця було затримано потерпілим чи очевидцями грабежу при вчиненні або замаху на вчинення цього кримінального правопорушення, або безпосередньо після вчинення кримінального правопорушення, чи під час безперервного переслідування особи, яка підозрюється у його вчиненні в порядку ст. 207 КПК України. Крім того, злочинець може бути затриманий уповноваженою особою в порядку ст. 208 КПК України у випадках, якщо цю особу застали під час вчинення грабежу або замаху на його вчинення; якщо безпосередньо після вчинення грабежу очевидець, у тому числі потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила злочин.

У випадку законного затримання особи, якій його здійснили, мають негайно доставити затриманого до уповноваженої службової особи або негайно повідомити уповноважену службову особу про затримання та місцезнаходження

особи, що підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення. У випадку ж здійснення затримання уповноваженою особою, затриманому потрібно негайно повідомити зрозумілою для нього мовою підстави затримання та у вчиненні якого злочину він підозрюється, а також роз'яснити його права.

Також варто наголосити, що, відповідно до ч. 2 ст. 492 КПК України, затримання може застосовуватися до неповнолітнього лише в разі, якщо він підозрюється або обвинувачується у вчиненні тяжкого чи особливо тяжкого злочину, а про затримання неповнолітнього негайно сповіщаються його батьки чи особи, які їх замінюють. Оскільки ч. 1 ст. 186 КК України є нетяжким злочином, неповнолітнього грабіжника можна затримати тільки у випадках вчинення ним діянь, передбачених ч. 2-5 ст. 186 КК України.

У цілому дана ситуація є найбільш сприятливою, адже у слідства є повна інформація про особу правопорушника. Водночас, вона ускладнюється стислими термінами початкового етапу досудового розслідування: відповідно до ч. 3 ст. 278 КПК України, у разі якщо особі не вручено повідомлення про підозру після двадцяти чотирьох годин з моменту затримання, така особа підлягає негайному звільненню. Тобто на збирання достатньої для повідомлення про підозру у вчиненні грабежу доказової бази у слідчого є лише одна доба, з моменту затримання правопорушника.

Тому основними завданнями розслідування в такій ситуації є:

- швидке з'ясування обставин вчинення грабежу (час, місце, обстановка, викрадене майно, його приблизна цінність);
- встановлення фактів, що пов'язують затриманого з учиненим злочином.

З цією метою доцільно невідкладно допитати потерпілого та провести огляд місця події, встановити очевидців кримінального правопорушення та допитати їх як свідків, допитати осіб, які затримали правопорушника, витребувати в порядку ч. 2 ст. 93 КПК України записи камер відеоспостереження, які розміщені поблизу місця події, та на підставі зібраних доказів повідомити затриманому про підозру. За потреби, після повідомлення про підозру, правопорушнику може бути обрано запобіжний захід.

Подальший етап розслідування в цілому залежить від позиції підозрюваного (визнає свою винуватість повністю або частково, заперечує свою винуватість, готовий укласти угоду про примирення з потерпілим чи про визнання винуватості тощо), та в більшості випадків полягає у проведенні допиту підозрюваного, пред'явленні підозрюваного для впізнання потерпілому й очевидцям, призначенні судової товарознавчої експертизи для встановлення вартості предмету посягання й проведенні слідчого експерименту з метою відтворення та фіксації механізму злочинної події.

Ситуація 2. Злочинця не затримано, його особа відома потерпілому (30 % досліджених проваджень). Дана ситуація виникає у випадках, коли грабіж вчиняє особа, з якою до вчинення кримінального правопорушення потерпілий був знайомий та обстановка вчинення правопорушення дозволяла йому сприймати ознаки нападника. Відтак, потерпілий може вказати, хто та за яких обставин вчинив щодо нього злочин.

Подібна слідча ситуація склалася, наприклад, у кримінальному провадженні № 12018050690000947. У неповнолітнього підозрюваного під час відвідування його знайомої особи з інвалідністю 1 групи, з огляду на її безпорадний стан, виник умисел на відкрите заволодіння майном останньої. Діючи умисно, відкрито, протиправно, переслідуючи корисливі мотиви та ціль наживи, неповнолітній, скориставшись безпорадним станом потерпілої, яка лежала на ліжку, викрав з розташованої біля ліжка полиці книжки, що не становлять матеріальної цінності для потерпілої і де знаходились грошові кошти в сумі 500 гривень, після чого з місця вчинення кримінального правопорушення зник із викраденим майном, розпорядившись ним на власний розсуд, чим заподіяв жертві матеріальну шкоду на вищевказану суму [13].

Основними завданнями початкового етапу розслідування в даній ситуації є:

- з'ясування обставин вчинення грабежу;
- отримання від потерпілого інформації про особу правопорушника, характер їхніх зв'язків до вчинення злочину, можливе місце перебування нападника;
- розшук грабіжника.

У цілому алгоритм дій на початковому етапі розслідування в даному випадку відповідає Ситуації 1 та відрізняється лише потребою з'ясування місця перебування неповнолітнього правопорушника. Для цього можуть бути допитані його батьки або опікуни, друзі, однокласники тощо. У випадку, якщо місце знаходження неповнолітнього невідоме його батькам чи опікунам, можуть бути вжиті заходи до його розшуку.

Ситуація 3. Злочинця не затримано, його особа невідома потерпілому (60 % досліджених кримінальних проваджень). У даній ситуації, залежно від обсягу наявної в слідства інформації про особу грабіжника, нами було виокремлено два її підвиди.

Ситуація 3.1. Злочинця не затримано, його особа невідома потерпілому, є ознаки злочинця (70 %). Дана ситуація складається у випадках, коли грабіж вчиняє особа, невідома потерпілому, проте обстановка вчинення кримінального правопорушення дозволила жертві чи очевидцям сприймати ознаки зовнішності правопорушника, або на місці події залишилися сліди, які його характеризують (сліди рук, ніг, особисті речі тощо). Крім того, джерелом відомостей про такого злочинця можуть виступити записи з камер відеоспостереження, розміщених поблизу місця події.

Так у кримінальному провадженні № 12015050140000201 було встановлено, що неповнолітній ОСОБА_3 спільно з двома іншими особами, перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння та знаходячись біля продуктового кіоска, побачив раніше не знайомому їм ОСОБА_4, у якої на ший висіла чорна сумка з грошима. На реалізацію свого злочинного умислу один із підозрюваних підійшов до раніше йому не знайомої ОСОБА_4, обхватив останню ззаду руками, прикрив однією рукою рот потерпілій, щоб вона не покликала на допомогу, і разом із потерпілою впав на землю. Інший підозрюваний підійшов до потерпілої та відкрито зірвав з її ший невелику чорну сумку вартістю 70 грн., у якій знаходилися гроші в сумі 3 000 гривень [14].

У даній ситуації основними джерелами інформації про подію кримінального правопорушення виступають потерпілий, очевидці (за їхньої наявності) та матеріальна обстановка місця події (за умови, що злочинець лишив на місці вчинення грабежу певні сліди). Для вирішення такої ситуації, з метою з'ясування та фіксації ознак нападника, одразу після проведення огляду місця події доцільно ретельно допитати потерпілого та свідків щодо зовнішності, дій нападника під час вчинення злочину, напрямків підходу до місця вчинення злочину та відходу з нього, наявності в нього співучасників тощо.

Ситуація 3.2. Злочинця не затримано, його особа невідома потерпілому, відсутні ознаки злочинця (30 %). Подібна ситуація складається у випадках, коли граббж вчиняє особа, невідома потерпілому, очевидці події відсутні, обстановка вчинення злочину не дозволила потерпілому сприймати ознаки зовнішності злочинця (наприклад, граббж було вчинено в темряві, або правопорушник підійшов до потерпілого ззаду та швидко зник з місця події), на місці події відсутні сліди, які характеризують злочинця. Дана типова слідча ситуація є найскладнішою для розслідування.

Основним завданням слідчого у таких випадках є отримання інформації про особу правопорушника. З цієї метою доцільно:

- дослідити записи з камер відеоспостереження, що розташовані поблизу місця події, встановити ознаки осіб, які рухалися в напрямку місця події та в напрямку від нього, у час, коли було вчинено граббж;
- отримати тимчасовий доступ до даних операторів мобільного зв'язку з метою встановлення мобільних телефонів, які знаходилися в районі базових станцій стільникового зв'язку, найближчих до місця події;
- організувати опитування працівників магазинів, аптек, інших закладів, що знаходяться поруч із місцем події, осіб, які проживають поруч, щодо ознак осіб, котрих вони могли бачити в день вчинення злочину;
- дослідити сайти з приватними оголошеннями на предмет розміщених оголошень про продаж майна, схожого на викрадене;
- залежно від предмету злочину, відпрацювати можливі місця збуту краденого (ломбарди, барахолки, магазини електроніки тощо).

Висновки. Одним із факторів, що суттєво впливають на слідчу ситуацію, яка формується на початковому етапі досудового розслідування злочину, є сукупність даних про ознаки кримінального правопорушення, на підставі яких відкривається кримінальне провадження.

Найбільш типовими слідчими ситуаціями початкового етапу досудового розслідування граббжів, вчинених неповнолітніми, є: Ситуація 1. Злочинця затримано на місці події або одразу після вчинення злочину (10 % досліджених кримінальних проваджень). Ситуація 2. Злочинця не затримано, його особа відома потерпілому (30 % досліджених проваджень). Ситуація 3. Злочинця не затримано, його особа невідома потерпілому (60 % досліджених кримінальних проваджень); ситуація 3.1. Злочинця не затримано, його особа невідома потерпілому, є ознаки злочинця (70 %); ситуація 3.2. Злочинця не затримано, його особа невідома потерпілому, відсутні ознаки злочинця (30 %).

Урахування запропонованих слідчих ситуацій надасть органам досудового розслідування можливості щодо визначення напрямків розслідування та встановлення обставин грабежів, вчинених неповнолітніми.

Зважаючи на наведені типові слідчі ситуації початкового етапу досудового розслідування грабежів, учинених неповнолітніми, перспективним видається розроблення відповідних їм типових версій та алгоритмів слідчих (розшукових) дій.

Використані джерела:

1. Бистрицький Б. Ю. Розслідування грабежів, учинених неповнолітніми: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2016. 245 с.
2. Глібко В. М. Особливості розслідування грабежів і розбійних нападів. Проблеми законності. 2016. Вип. 132. С. 156-165. URL : <http://plaw.nlu.edu.ua/issue/archive>.
3. Костиця О. М. Типові слідчі ситуації при розслідуванні грабежів і розбоїв, учинених раніше засудженими особами. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія «Право». 2017. Вип. 43. Том 4. С. 177-181.
4. Кушнерик Ю. Обставини, що підлягають доказуванню у кримінальних провадженнях про грабежі та розбої. *Вісник кримінального судочинства*. 2015. № 3. URL : <http://vkslaw.knu.ua/vipuski>.
5. Сіренко О. В. Криміналістична характеристика крадіжок, грабежів та розбійних нападів, вчинених неповнолітніми : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Ірпінь, 2012. 204 с.
6. Щербакова Г. Огляд місця події під час розслідування грабежів та розбоїв. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2016. № 3. С. 262-269. URL : <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/chasopys/ua/pdf/11-2016/sherbakova.pdf>.
7. Яковіна О. Б. Побудова слідчих версій та планування розслідування розбоїв, учинених неповнолітніми. *Право та державне управління*. 2019. № 1 (34). Том 1. С. 103-108.
6. Веліканов С. В. Ситуаційний підхід у методикі розслідування злочинів. *Проблеми законності*. Харків, 2008. Вип. 96. С. 173-179.
8. Шеремет А. П. Криміналістика: навч. пос. для студ. вищ. навч. закл. 2-ге вид. Київ, 2009. 472 с. URL : https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/CUL/18-Kriminalistika-Sheremet.pdf.
9. Щербакова Г. В. Початковий етап розслідування розбоїв, вчинених з метою заволодіння приватним майном громадян: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2006. 22 с.
10. Козицька О. Г. Типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування злочинів, пов'язаних з незаконним заволодінням мобільними телефонами. *Право і суспільство*. 2014. №. 2. С. 323-327.
11. Федосова О. В. Слідчі ситуації, що виникають під час розслідування корисливо-насильницьких кримінальних правопорушень, що вчиняються неповнолітніми. *Проблеми теорії та практики кримінального провадження* : матеріали кругл. столу (м. Харків, 17 черв. 2021 р.). Харків: ХНУВС, 2021. С. 557-560.
12. Бистрицький Б. Ю. Розслідування грабежів, учинених неповнолітніми: : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2016. 245 с.
13. Вирок Мар'їнського районного суду Донецької області у справі 237/4780/18. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87010022>. (дата звернення: 01.12.2022)

14. Вирок Добропільського міськрайонного суду Донецької області у справі 227 /3851/16-к/. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/82586682>. (дата звернення: 01.12.2022)

References:

1. Bystrytskyi, B. Yu. (2016) Rozsliduvannia hrabezliv, uchynenykh nepovnitimy. *Candidate's thesis*. Kyiv. [in Ukrainian].
2. Hlibko, V. M. (2016) Osoblyvosti rozsliduvannia hrabezliv i rozbiinykh napadiv. *Problemy zakonnosti – Problems of legality, issue 132, 156-165*. URL : <http://plaw.nlu.edu.ua/issue/archive>. [in Ukrainian].
3. Kostyria, O. M. (2017) ypovi slidchi sytuatsii pry rozsliduvanni hrabezliv i rozboiv, uchynenykh ranishe zasudzheny my osobamy. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Закон серії- Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Law series issue 43, vol. 4, 177-181*. [in Ukrainian].
4. Kushneryk, Yu. (2015) Obstavyny, shcho pidliahaiut dokazuvanni u kryminalnykh provadzheniakh pro hrabehzi ta rozboi. *Visnyk kryminalnoho sudochynstva - Herald of criminal justice, 3. N. p*. URL : <http://vkslaw.knu.ua/vipuski>. [in Ukrainian].
5. Sirenko, O. V. (2012) Kryminalistychna kharakterystyka kradizhok, hrabezliv ta rozbiinykh napadiv, vchynenykh nepovnitimy. *Candidate's thesis* Irpin. [in Ukrainian].
6. Shcherbakova, H. (2016) Ohliad mistsia podii pid chas rozsliduvannia hrabezliv ta rozboiv. *Naukovyi chasopys Natsionalnoi akademii prokuratury Ukrainy - Naukovyi chasopys Natsionalnoi akademii prokuratury Ukrainy, 3, 262-269*. URL : [http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/chasopys/ua/pdf/11-2016/sherba kova.pdf](http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/chasopys/ua/pdf/11-2016/sherba%20kova.pdf). [in Ukrainian].
7. Yakovina, O. B. (2019) Pobudova slidchykh versii ta planuvannia rozsliduvannia rozboiv, uchynenykh nepovnitimy. *Pravo ta derzhavne upravlinnia – Law and public administration, 1 (34), vol. 1, 103-108*. [in Ukrainian].
6. Velikanov, S. V. (2008) Sytuatsiinyi pidkhid u metodytsi rozsliduvannia zlochyntiv. *Problemy zakonnosti - Problems of legality, issue 96, 173-179*. Kharkiv. [in Ukrainian].
8. Sheremet, A. P. (2009) Kryminalistyka: navch. pos. dla stud. vyshch. navch. zakl. 2-he vyd. Kyiv. N. p. URL : https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/CUL/18-Kriminalistika-Sheremet.pdf. [in Ukrainian].
9. Shcherbakova, H. V. (2006) Pochatkovyi etap rozsliduvannia rozboiv, vchynenykh z metoiu zavolodinnia pryvatnym mainom hromadian. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv. [in Ukrainian].
10. Kozytska, O. H. (2014) Typovi slidchi sytuatsii pochatkovoho etapu rozsliduvannia zlochyntiv, pov'iazanykh z nezakonnym zavolodinniam mobilnymy telefonamy. *Pravo i suspilstvo - Law and society, 2, 323-327*. [in Ukrainian].
11. Fedosova, O. V. (2021) Slidchi sytuatsii, shcho vynykaiut pid chas rozsliduvannia koryslyvo-naslyntskykh kryminalnykh pravoporushun, shcho vchyniautsia nepovnitimy. *Problemy teorii ta praktyky kryminalnoho provadzhennia : materialy kruhl. stolu (m. Kharkiv, 17 cherv. 2021 r.) - Problems of the theory and practice of criminal proceedings: materials round. table (Kharkiv, June 17, 2021), 557-560*. Kharkiv: KhNUVS. [in Ukrainian].
12. Bystrytskyi, B. Yu. (2016) Rozsliduvannia hrabezliv, uchynenykh nepovnitimy. *Candidate's thesis*. Kyiv. [in Ukrainian].
13. Vyrok Mar'inskoho raionnoho sudu Donetskoi oblasti u spravii 237/4780/18. (N. d.) *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen - Unified state register of court decisions*. N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87010022>. [in Ukrainian].

14. Vyrook Dobropilskoho miskraionnoho sudu Donetskoï oblasti u spravi 227/3851/16-k/. (N. d.) *Yedynnyi derzhavnyi reistr sudovykh rishen - Unified state register of court decisions*. N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/82586682>. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редколегії 02.11.2022

Kovalenko V., Candidate of Legal Science, professor, Professor in the Chair of Criminal - Law Disciplines Luhansk State University of Internal Affairs named after E. Didorenko (Ivano-Frankivsk, Ukraine)

TYPICAL SITUATIONS OF THE INITIAL STAGE OF INVESTIGATION OF ROBBERS COMMITTED BY MINORS

The article is devoted to the consideration of typical situations of the initial stage of the investigation of robberies committed by minors.

It is noted that today, both among scientists and practitioners, the most popular approach to the organization of pre-trial investigation of criminal offenses in Ukraine is the situational approach. The sources that are characterized by the largest amount of primary information about the crime are given.

Based on the provisions of forensic tactics, opinions of scientists and the results of generalization of forensic practice of investigating robberies committed by minors in Donetsk, Luhansk and Kharkiv regions, the most typical investigative situations of the initial stage of investigation of such crimes are identified.

It was found that the most typical are the following situations: Situation 1. The offender was detained at the scene or immediately after the crime (10% of investigated criminal proceedings). Situation 2. The criminal was not detained, his identity is known to the victim (30% of the investigated proceedings). Situation 3. The criminal was not detained, his identity is unknown to the victim (60% of the investigated criminal proceedings): situation 3.1. The criminal was not detained, his identity is unknown to the victim, there are signs of a criminal (70%); situation 3.2. The criminal was not detained, his identity is unknown to the victim, there are no signs of a criminal (30%). For each of these situations, the main directions (tasks) of the initial stage of the investigation are identified and typical algorithms of action required for their solution are proposed.